

Arbeidsnotater

S T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R Å

IO 68/8

Oslo, 10. juni 1968

STATISTIKKBRUKERNES SYN PÅ STATISTISK SENTRALBYRÅ'S STATISTIKK

To foredrag holdt etter innbydelse av Samarbeids-
utvalget i Statistisk Sentralbyrå på orienterings-
møte for Byråets funksjonærer 31. mai 1967.

I n n h o l d:

Ekspedisjonssjef Bjørn Larsen, Finansdepartementet:

"Departementenes databehov"

Direktør Kjell Salbu, Fellesrådet for Markedsføring:

"Det private næringslivs og nærings-
organisasjonenes databehov"

Ekspedisjonssjef Bjørn Larsen, Finansdepartementet:

DEPARTEMENTENES DATABEHOV

Generelt om offentlig virksomhet

1. Departementenes databehov eller informasjonsbehov er nesten uten grenser, fordi departementenes oppgaver og virksomhet knytter seg til alle deler av vårt samfunn. Det offentlige griper inn i næringsvirksomheten og påvirker både direkte og indirekte de beslutninger som de næringsdrivende tar, og derigjennom produksjonsutviklingen. Det offentlige driver dessuten selv produksjonsvirksomhet i stor skala: vi har de store samferdselsbedriftene og statsbedriftene i bergverk og industri, men også i de tjenesteytende sektorer, først og fremst i helsevesen, undervisning og forsvar. Gjennom lover og forordninger reguleres dessuten borgernes virksomhet også på ikke-økonomiske områder.

Det er i departementene og de underliggende etater at retningslinjene for all denne virksomheten trekkes opp. Dette arbeidet utkrystalliserer seg igjen i en rekke enkelte beslutninger. Grunnlaget for å treffe slike beslutninger er informasjon om forholdene på det området som beslutningen berører. Den mest tjenlige form for informasjon er nettopp statistikken.

Næringsdepartementenes databehov

2. Departementenes databehov i videste forstand strekker seg derfor over et vidt spektrum. Departementene som er ansvarlige for å utforme næringspolitikken, det er først og fremst Landbruksdepartementet, Fiskeridepartementet og Departementet for industri og håndverk, har behov for data for produksjonsforholdene i disse næringene, om sysselsettingen, om tilgangen av kapital, om etterspørselen hjemme og ute etter produktene som næringene produserer, om inntektene, om hvor meget skatt næringene betaler, om hvorledes prisene på produktene utvikler seg, osv. Disse næringsdepartementene har et databehov som på mange vis er likt det behovet det private næringsliv og næringsorganisasjonene har, og som direktør Salbu skal redegjøre for.

Departementene for tjenesteyting

3. Departementene som dekker de store, offentlige tjenesteytende sektorer, det er Kirke- og undervisningsdepartementet, Sosialdepartementet, Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet, har i første omgang behov for

informasjon om befolkningens størrelse og bevegelse, om bosettingsstrukturen, om sosiale og helsemessige forhold, informasjon om undervisningssystemet, trafikkens utvikling, osv. Et sentralt problem for disse departementene er å ta stilling til omfanget og arten av den virksomheten som det offentlige skal drive på disse områder. Det er jo nemlig ikke slik her som i det private næringsliv, at markedssystemet gjennom etterspørsel og tilbud bestemmer produksjonsomfanget. På en del sentrale områder av offentlig tjenesteyting, slik som helsevesen og undervisning, må omfanget av produksjonen vurderes ut fra andre kriterier enn det at etterspørerne er villige til å betale produksjonspris. Departementene må foreta en vurdering av behovet for de ulike tjenester og av den nytten folk mener å ha av en type tjenester sammenliknet med en annen. Til syvende og sist bestemmes produksjonens art og standard gjennom politiske avgjørelser.

For eksempel førte beslutningen om å gjennomføre den ni-årige skole for alle barn i landet til en betydelig opptrapping av produksjonen i offentlig tjenesteyting i undervisning. Gjennom data om tallet på barn i de årsklasser som det her er tale om, data om hvor mange som tidligere gikk på videregående, allmenndannende skoler, data om tallet på elever pr. klasse, osv., kunne Kirke- og undervisningsdepartementet vurdere ønskeligheten av en slik reform og på forhånd utarbeide en plan for gjennomføringen av den ni-årige skolen.

Departementer for generell økonomisk politikk

4. En tredje gruppe av departementer er de som står for utformingen av Regjeringens mer generelle politikk. Det er først og fremst Finansdepartementet og Handelsdepartementet og i en viss utstrekning også Utenriksdepartementet. La meg si litt om Finansdepartementets databehov. Finansdepartementet har som oppgave å utforme Regjeringens økonomiske politikk på kort og lang sikt, og herunder utarbeide langtidsprogram, nasjonalbudsjett og statsbudsjett. Databehovet for disse arbeidsoppgavene er først og fremst konsentrert omkring nasjonalregnskapet og all statistikk som ligger til grunn for det, slik som produksjonsstatistikk, investeringsstatistikk, arbeidskraftsstatistikk, forbruksundersøkelser, finansstatistikk, osv. Dette tallmaterialet gir en stor mengde informasjon om den norske økonomi, så meget at det ikke er gitt for en liten gruppe personer som arbeider med disse spørsmål i Finansdepartementet å dra full nytte av dem. Men takket være et intimt samarbeid mellom Byrået og Finansdepartementet har vi klart å organisere bruken av all denne informasjon

i modellen MODIS. Denne modellen utnytter et statistisk materiale som gir om lag 10 000 enkeltopplysninger om norsk økonomi. Det foregår en stadig utvikling i bruken av modeller som hjelpemiddel i økonomisk planlegging, og vi håper gradvis gjennom modellene å kunne dra nytte av mer informasjon, først og fremst informasjon om finanstransaksjoner slik at vi kan føye disse sammen med informasjon om de reelle transaksjoner i økonomien.

5. Databehovet ved utformingen av den økonomiske politikk vil imidlertid variere etter hvilken type politikk Regjeringen ønsker å føre. I de første årene etter krigen var en opptatt av gjenreisningsproblemer, og politikken ble utformet med sikte på direkte regulering på en rekke områder. I de første nasjonalbudsjett, ble det i avsnittet om konsumet blant annet gitt statistikk over tilgangen på såpe, mel, radioapparater og kaffe, og i investeringsavsnittet ble det gitt tall for mursten, spiker og papp. Da staten ikke lenger hadde noen oppgave i å regulere disse markedene, forsvant også departementets behov for statistikk for dette formål. 1950-årenes økonomiske problemstillinger knyttet seg særlig til kravet om full sysselsetting og stabilitet og vekst. Dette førte til særlig behov for analyser av makro-størrelsene i økonomien og til utvikling av nasjonalregnskapet og statistikk som gir indikatorer på konjunkturutviklingen.

Nå er det strukturproblemene som særlig opptar oss, og det vil bli spesielt behov for å få data som kan belyse dem. Særlig regnskapsstatistikk og andre tall som gir grunnlag for en forretningsmessig vurdering av de enkelte bedrifter og bransjer er av interesse i denne sammenheng. Dessuten legges det nå stadig større vekt på å få bedre allokering av de midler som staten forvalter, mer effektivitet og bedre styring av statens egen virksomhet.

Utviklingen av nye metoder i planleggingen av statens egen virksomhet har gitt endret fokus også i budsjettarbeidet. Interessen konsentrerer seg mer omkring resultatet av den offentlige virksomheten, målt både kvantitativt og kvalitativt. Stikkordet er prestasjonsbudsjettering, en vil vite hvilken nytte en har av tiltak på de ulike områder av statens virksomhet. Dette gjelder like mye i sosialpolitikken som i samferdselspolitikken, det gjelder like mye for produksjon av undervisningstjenester som i produksjon av statistikk. En stor del av den statistikk som vil trengs for utbyggingen av prestasjonsbudsjetteringen, vil for øvrig måtte komme som et resultat av budsjett- og regnskapsføringen, og følgelig bli produsert utenom Statistisk Sentralbyrå.

Statistikk og brukernes behov

6. I tilknytning til det jeg har sagt om den gradvise endring i statens databehov som følge av endringer i de økonomiske forhold og i den økonomiske politikk vil jeg gjerne komme med mer generelle bemerkninger om behovet for statistikk. For det første må en vel kunne si at statistikk ikke har noen berettigelse i seg selv. Byråets statistikk som andre produkter som det offentlige produserer, må sees i relasjon til brukernes behov. Departementene har visse oppgaver, og statistikken er et hjelpemiddel for at en bedre skal kunne løse disse oppgavene. Vår holdning til statistikken vil være helt bestemt av dette: Hvilken informasjon trenger vi for best å kunne løse statens oppgaver og er den hjelp vi får verd kostnadene ved statistikkproduksjonen? Her er det ingen prisme-kanisme som viser om statistikkbrukeren er villig til å betale produksjonskostnadene. Det er administrasjonen og Byrådet som må avgjøre om en statistikk er så nyttig at den er verd produksjonskostnadene. For å vurdere dette må en ha et inngående kjennskap til hvilke statsoppgaver som foreligger på vedkommende felt, og en må ha en presisert målsetting for virksomheten. Det som var nyttig statistikk i 1950-årene, behøver ikke nødvendigvis i dag være så nyttig at det er riktig å bruke ressurser på den.

Når det gjelder statistikkproduksjonen, har vi alltid hatt et utmerket samarbeid mellom Byrådet og Finansdepartementet. Vi forstår hverandres språk og har tillit til hverandres vurderinger, og Finansdepartementet har uvurderlig nytte av dette intime samarbeid. Det vil være en fordel om de fleste departementene kan trekkes inn i et slikt samarbeid, slik at vi kan få en kontinuerlig dialog mellom brukerne av statistikk i administrasjonen og statistikkprodusentene i Byrådet.

Direktør Kjell Salbu, Fellesrådet for Markedsføring:

DET PRIVATE NÆRINGSLIVS OG NÆRINGSORGANISASJONENES DATABEHOV

Takk for denne hyggelige innbydelse! Jeg ser den som et positivt trekk i Byråets anstrengelser for å holde kontakt med hovedbrukere av sin statistikk.

Og for da straks å begynne med en kombinert kjærlighetserklæring og hjertesukk til vårt meget vel ansette Statistisk Sentralbyrå, slik jeg ser det ut fra de erfaringer jeg høster i mitt eget arbeid: Bedriftene skulle bare vite hvilke statistiske skatter dere gjemmer på her i Dronningensgate. Men hvorfor holder dere det så vel skjult?

I. Oversikt over databehov som foreligger, problemstillinger hvor statistisk informasjon er nødvendig

Den tittel Aukrust har gitt meg for min innledning, er jo særdeles omfattende. For det første vil tiden selvsagt være for knapp til å gi en fyldestgjørende og korrekt oversikt over næringslivets og næringsorganisasjonenes databehov. Men for det annet, og det er vel kanskje mer vesentlig, vil jeg under ingen omstendighet si meg kvalifisert til å kunne gi en slik oversikt. Jeg har mitt erfaringsområde m.h.t. bruk av statistikk på et ganske spesielt felt, næringslivets salgsrettede virksomhet. Og selv når det gjelder dette området, som jeg riktignok mener er helt sentralt, er det vel ikke så sikkert jeg kan fortelle dere så særlig meget nytt. Det jeg om mulig kan bidra med, er å fremlegge tingene på en "noe annen måte" som forhåpentligvis kan virke til å nyansere deres oppfatning av og perspektiv på betydningen av det viktige arbeid dere utfører.

La meg forsøke å presisere/avgrense det jeg i det følgende vil gå raskt gjennom - m.h.t. problemstillinger hvor jeg finner at statistisk informasjon er ønskelig og nødvendig.

Det står i overskriften, næringslivets og næringsorganisasjonenes databehov. Stort sett kan man vel si at næringslivet og deres organisasjoner er interessert, eller bør være interessert i det samme statistiske materiale - ut fra ulike problemstillinger riktignok. Ut fra bl.a. effektivitetsmål (m.h.t. effektivt salg, effektive investeringer m.v.) vil næringslivet alltid være interessert i ajourførte og tilstrekkelig spesifiserte data til belysning av det økonomiske liv i landet - nærmere spesifisert med hensyn til markedsmuligheter, arbeidsliv, den løpende produksjon, produksjons- og

omsetningsapparatets struktur, næringers struktur i det hele, det offentliges innsats og virksomhet, osv. osv. En rekke ulike tallserier og statistiske serier kommer inn til belysning av dette.

Jeg vil, innen dette vell av mulige statistiske informasjoner, gripe fatt i, som jeg allerede har antydnet, et ganske spesielt databehov:

Behovet for markedsdata. Dette er allikevel ganske åpenbart et dominerende behov. Og - behovet for å følge markedsbildet vil også kreve data fra nær sagt alle eller mange av Byråets ulike statistiske kilder og statistiske serier. Men hele tiden er det altså markedet som her er i fokus - i stedet for f.eks. finansieringsproblemer, strukturproblemer i næringslivet eller arbeidsmarkedet.

Når jeg nu konsentrerer meg om statistikk sett ut fra salgshensyn, så kan det jo for så vidt være interessant å nevne at Byråets administrerende direktør Bjerve i et nylig intervju i bladet Norges Industri, selv uttaler som sin erfaring at det de ekspansive foretak innen industrien f.eks. bruker offentlig statistikk til i meget høy grad nettopp har forbindelse med planleggingen av deres salgssopplegg.

Jeg vil imidlertid også hevde at det å konsentrere interessen om markedet og markedsbildet jo egentlig vil si at man er interessert i offisiell statistikk ut fra det sentrale behov å følge den teknisk-økonomiske aktivitet i de områder av landet der det skjer noe eller der man planlegger at det skal skje noe. Behovet for markedsdata skulle m.a.o. være sammenfallende med databehov som er sentralt også i langt videre sammenhenger.

Når det spesielt gjelder næringsorganisasjonenes behov, så skal jeg ikke si særlig mer enn hva jeg allerede såvidt har berørt. Men for den organisasjonen jeg arbeider i, Fellesrådet for Markedsføring, er det klart at næringslivets behov for bedre markedsdata fra den offisielle statistikk også er denne organisasjons behov og arbeidsoppgave.

For de store næringsorganisasjoner som Norges Industriforbund, Norges Handelsstands Forbund, Bankforeningen, osv. burde jeg vel egentlig ikke mene noe som helst. Men selvsagt er det vel en viktig oppgave også for dem å arbeide for at næringslivets og bedriftenes behov for "markedsorientert statistikk", forstått i vid betydning, blir tilstrekkelig tilgodesett, altså direkte sammenfallende interesse med næringslivet her også for så vidt. For øvrig er det jo klart at disse hovedorganisasjoner som også arbeider med industriens, handelens, bankvesenets skatteproblemer, strukturproblemer, osv. osv., har databehov som delvis går i andre retninger, det gjelder regnskapsstatistikk f.eks, skattestatistikk, osv. Ser man hen til næringsorganisasjonenes arbeid med næringsenes strukturproblemer, er man eksempelvis

interessert i best mulig statistikk som kan beskrive bedriftenes inntjenings-
evne, investeringsevne, osv. osv.

Vel, jeg har nu altså forsøkt å foreta en fra mitt syn sett ønskelig
avgrensning av det generelle problemområdet Aukrust har gitt meg som fore-
dragstittel. Det er jo heller ingen ukjent teknikk for sosialøkonomen fra
sitt arbeid med oppgavebesvarelser i Frederiksgate. Og la oss nu se om jeg
ikke allikevel skulle få sagt ting som kan være av en viss generell interesse
for dere.

II. Databehov om markedsmuligheter illustrert/pointert ved eksempler

Ut fra denne min problemstilling vil produksjons- og handelsbedriften
rett og slett være interessert i statistikk som på en aktuell og tilstrekkelig
detaljert måte forteller om: Mennesker, kjøpekraft og butikker/salgspunkter.

Næringslivet vil være interessert i statistikk som kan bli et pålite-
lig og effektivt verktøy for en relevant salgsoppdeling (oppdeling av salgs-
program og salgsinnsatser) geografisk - og med hensyn til produkter. Den
industri som selger gjennom engrosleddet, vil eksempelvis primært være
interessert i slike data innenfor grossistenes nedslagsfelt. Detaljutsalgene
vil være interessert i tilsvarende statistikk for sitt naturlige nedslagsfelt.

Ut fra dette er det naturlig for meg med en gang å slå fast den store
interesse for og betydningen av å få fornuftig, regioninndelte data. Videre
at den etablerte regioninndeling, under hensyntagen til den løpende utvikling,
er så vidt mulig stabil, og at man i størst mulig grad kan få "all" statistikk
av interesse inndelt og aggregert etter slike regioner.

Da den gjeldende inndeling i handelsfelter, områder og distrikter
var oppe til revidering siste gang, avgav bl.a. Fellestrådet på Byråets
anmodning, en uttalelse hvor vi gikk sterkt inn for bibehold av bl.a. handels-
felt. I hovedtrekk kan vi vel si at vårt syn er overensstemmende med Byråets
på dette området, også slik vi har fått det etter den siste revisjon - dvs.
regioninndelt statistikk etter følgende kriterier:

Den innenlandske vareomsetning
Bosetting
Kommunikasjonsforhold

Grunnen hertil er kort og greit at dette er hva vi kan kalle en "god markeds-
orientering" av statistikken. Generelt sett kan man si at arbeids- og
anvendelsesmønsteret for en markedsførende industribedrift er vel tilpasset et
slikt opplegg. En rekke bedrifter engasjert i markedsføring gjør bruk av
tallene pr. handelsfelt og har gjort det fra tid tilbake, slik at brudd i disse

tallrekker ville ha gjort det tungvint å vedlikeholde et slikt analysematerieell. Inndelingen i handelsfelter m.v. er videre godt innarbeidet på fagundervisningens område. Feltene er også store nok til å gi tilfredsstillende sikkerhet i forbindelse med utvalgsundersøkelser osv. osv., inndelingen er videre medtatt i retningslinjer for mediadekningsundersøkelser. I det hele tatt letter denne inndeling av riksstatistikken bedriftenes planlegging med hensyn til salgsfremstøt i naturlige geografiske enheter.

La meg i denne forbindelse nevne at en undersøkelse som for ikke lenge siden ble gjennomført av studenter ved Norges Handelshøyskole, bl.a. viste at ca. 1/4 av de 200 foretagender som var med i undersøkelsen, har lagt opp sin geografiske inndeling av salgsområder i landet i samsvar med Byråets standard for handelsområder. Dette forhindrer ikke at vi kan ha ønsker om endringer og justeringer m.h.t. detaljer i denne hovedinndeling.

La meg spesielt nevne behovet for dataaggregering etter urbaniseringsgrad. Det gjeldende skille mellom by- og landkommuner er faktisk lite relevant fra vårt syn sett. I forbindelse med reguleringen av kommunegrensene er, som kjent, tallet på kommuner med bystatus gått sterkt ned - og nedgangen vil vel fortsette. Parallelt hermed har vi fått nye kommuner som Ringerike, Tromsø m.fl. som består av en bykjerne omgitt av tidligere herredskommuner. Videre ser vi at det innen herredskommuner kan vokse frem ny storindustri og handelssentra med avansert kjøpekraft og kjøpebehov (ny aluminiumsindustri i Sunnhordland f.eks.). Og i takt med denne utvikling pågår avfolkingen av de perifere strøk. Fra vårt syn sett, ut fra ønske om statistisk å avbilde den økonomiske aktivitet, ville vi se det som ønskelig at vi i tillegg til de geografisk inndelte data vi i dag får, bl.a. etter kommuneinndelingen, i større grad kunne få data som belyser strukturen på tvers av og innen kommuner f.eks. med supplerende spesifisering av tettbebyggelsesområder (byer pluss tettbebyggelser i omegnen).

Når det gjelder visse større kommuner, dvs. egentlig bare Oslo kommune som jo er et kjempemarked i seg selv, kunne det selvfølgelig være ønskelig å få fast innarbeidet grupperinger på visse byregioner. Noe gjøres her visstnok allerede av Oslo kommunes statistiske kontor. Men jeg peker allikevel på dette som et interessant siktepunkt, kanskje også for andre større kommuner.

Tenker vi oss et øyeblikk at den tilgjengelige statistikk over det private forbruk var regioninndelt på denne måten, og videre inndelt etter inntektsgrupper o.l. kjennetegn, skulle det f.eks. være mulig i langt større grad enn i dag å bringe på det rene hvorledes forbruk og forbruksvaner

skifter fra landsdel til landsdel. Det skulle muliggjøre en bedre distriktsplanlegging både for myndigheter og industri og handel. Fra hande- lens synspunkt en bedre planlegging av butikksentra, deres vareutvalg og markedsføringsopplegg. Faktum er i hvert fall at man fra tid til annen kan se overraskende eksempler på at vareutvalg i nye butikksentra kan være feil komponert, fordi man ikke tilstrekkelig kjenner de lokale forbruksvaner. Selvsagt kan ikke den offisielle statistikk i sin inndeling tilgodese de minste detaljer her. Mer spesielle markedsundersøkelser er også nødvendig. Men en tilstrekkelig og realistisk gjennomført regioninndeling av "nær sagt all" den offisielle statistikk ville selvfølgelig være av umåtelig interesse og hjelp i så henseende.

La meg i denne forbindelse også driste meg til å nevne at korte og presise tekstavsnitt i forbindelse med presentasjonen av offisiell, regioninn- delt statistikk, tekstavsnitt som beskriver de enkelte regioner og som gir "smakebiter" på hva slags næringsliv og næringsstruktur det er, hva slags alderssammensetning befolkningen har, strukturen av private husholdninger, inntekt, handelsstruktur osv. i regionen, også må være av interesse for mange brukere av den offisielle statistikk. (Og kanskje også oppmuntre til mer utstrakt og fornuftig bruk av den offisielle statistikk.)

a) Mennesker og markeder

Jeg nevnte at produksjons- og handelsbedriftene primært er interessert i mennesker, kjøpekraft og butikker/salgspunkter.

For å ta befolkningsstatistikken så er det her selvfølgelig interesse for totaltall eller rikstall. Vi får jo disse tall også for kommunene. Men her kommer igjen behovet for finere geografisk inndeling - f.eks. i tettstrøk utenom byer og i tilslutning til byer - og ellers i landsdistrikter. Sikre og ajourførte opplysninger om antall private husholdninger, også regioninndelt, er her av stor verdi. (Men her er Byrået naturlig nok varsom med å gi tall mellom de store tellinger.)

Befolkning inndelt etter kjønn og aldersgrupper er likeledes et inte- ressant statistisk kriterium.

Men kunne man i tillegg til slik befolkningsstatistikk få statistikk for sysselsetting som altså viser den lokale, hjemmehørende befolknings fordeling på yrker, også regioninndelt, ville man kunne få en uhyre interessant supple- ring av dette befolkningsbildet. Det er nemlig ikke så sikkert at matvaner, fritidsvaner og vaskevaner , for å ta et par stikkord, er så helt likeartet

alle steder i det langstrakte Norge for alle typer av forbrukere. Opplysninger av dette slag i tillegg til god befolkningsstatistikk, regioninndelt, ville kunne gjøre bedriftenes planlegging med hensyn til investeringer og salg, desto sikrere.

Og så, for ikke å glemme befolkningsprognoser, pr. handelsområde og for tettsteder innen områdene. Nu kommer det jo en ny befolkningsprognose fra Byrået.

Imidlertid - prognoser for all statistikk, f.eks. 10-års prognoser, tror jeg det ville være veldig interesse for blant de brukere jeg kjenner. Her må det antakelig gjøres noe.

Når det gjelder statistikk for privat forbruk, har vi kanskje først og fremst nasjonalregnskapstallene. Her skulle vi gjerne se at det var mulig å fingradere de statistiske opplysninger enda mer, selv om man selvfølgelig må godta at det tross alt vil gå en nedre grense for hvor langt en statistiker tør eller bør foreta anslag.

Jeg vil dog i denne forbindelse reise spørsmålet om ikke Byrået burde gis anledning til å gjennomføre mer hyppige forbruksundersøkelser enn de som nu skjer i forbindelse med fastlegging av grunnlaget for konsumprisindeksen. Også her vil prognoser kunne være av meget stor verdi. Ønskemålet fra vår side er egentlig noe så dristig som at man kunne få en kontinuerlig, løpende ajourføring og check-up av de engangsundersøkelser som fra tid til annen foretas. Forholdet er nemlig at forbruksgrunnlaget i dag endres relativt raskt på visse områder, hvilket jeg selvsagt ikke behøver å fortelle dere.

I tillegg til dette er det åpenbart at løpende region- og bransjeinndelt statistikk over innbetalt omsetningsavgift ville være av den aller største verdi. Nu lar det seg visstnok gjøre å få innbetalt omsetningsavgift pr. handelsdistrikt omarbeidet på grunnlag av data pr. lensmannsdistrikt. Her vil imidlertid den sannsynligvis forestående omlegging av vårt nuværende system med ettledsomsetningsavgift til et system med flerleddsavgifter måtte spille inn. Så vidt jeg forstår, er dog Byråets ledelse observant på dette. Jeg håper derfor at man vil gjøre de nødvendige statistiske behov gjeldende i forbindelse med den omlegging som her antakelig vil finne sted - og i det hele tatt at Byrået vil forfølge denne sak.

I denne vår beskrivelse av markeder og mennesker er selvfølgelig skattestatistikk også interessant. Regioninndelt statistikk for antall skattytere, inntekt i alt for innenbygds personlige skattytere (IPS), inntekt pr. IPS, inntekt pr. IPS i prosent av landets gjennomsnitt, inntekt pr. husholdning osv. Antall IPS inndelt etter inntektsgrupper, etter skatteklasse,

alder og sivilstand gir ytterligere interessante supplerende opplysninger her. (Slike opplysninger må visstnok i dag fremkjøres etter spesialbestilling?)

Men det sier seg selv at antatt inntekt for skattyterne ikke alltid er det samme og fra et salgssynspunkt like interessant begrep som disponibel inntekt for de samme personer ville være. Høye antatte inntekter i f.eks. Oslo-området som beskattes deretter, er kanskje ikke stort mer interessante enn hva disponible inntekter vil være i f.eks. Sogn og Fjordane når også sogningens fordeler ved naturalhusholdning trekkes inn. Kunne vi komme videre med en spesifisering av statistikken her, ville det møte stor interesse.

Og allikevel - kanskje er de nuværende inntektskriterier for gruppering av individer og grupper innenfor de enkelte regionale markeder ikke så alt for interessante når det kommer til et stykke. Om noen tid vil det fra markedsførernes syn kanskje være mer interessant om man kunne få en statistisk gruppering av individene i markedet etter såkalte livssyklus-kriterier: Ungkar, ugift, nygift, familie med barn, eldre familie hvor barna er flyttet hjemmefra, en-bils familier, to-bils familier osv. osv. La det bare være nevnt som et foreløpig, sett fra vårt syn, meget interessant synspunkt.

b) Statistikk for boligforhold og boligstruktur

hører selvfølgelig også med i beskrivelsen av markedet. Hva det i dag bl.a. er mulig å få tak i, er f.eks. statistikk over antall leiligheter tatt i bruk pr. år i en viss periode og regionalt inndelt etter handelsdistrikt. Videre er det visstnok mulig å få tak i oversikter over de eksisterende 5-års byggeprogram for kommunene.

Men dette er vel egentlig en meget svak gruppe statistisk sett. Egentlig skulle vi ønske at vi kunne få fortløpende statistiske opplysninger om bostrukturen slik denne kartlegges ved de store tellinger (folketellingene). Videre er det klart at kunne man få løpende, detaljert informasjon om hvor byggevirksomhet finner sted innenfor regionen, så har man også et interessant kriterium for vurdering av hvor ekspansjon finner sted og hvor det er stillstand.

Her skulle jeg imidlertid like å skyte inn en annen kjettersk tanke som for så vidt både har relasjon til statistikk over hjemmehørende folkemengde som statistikk over boligforhold. Som jeg nevnte tidligere, vil forbruks- og livsvaner være under endring både på kort og lang sikt. På kort sikt bør vi ha in mente de endringer som markedet gjennomgår i forbindelse med ferietidenes flytninger. Og enda mer, når hver mann og kvinne har sin hytte og "alle"

ferierer på bestemte tider, vil dette i kanskje enda større grad enn i dag resultere i at man i årets feriemåneder får veritable folkeforflytninger fra hjemsteds- og arbeidsområder til de ellers avfolkede ferieområder, Sørlandet, fjelltrakter, daler, osv. Med andre ord - i deler av året vil den nuværende tilgjengelige statistiske informasjon om markedene være heller uinteressant fordi "folket rett og slett ikke er hjemme". Kartlegging av dette kan skje både gjennom telling av hytter, campingplasser, trafikk, osv. Men man skulle antakelig komme lengst ved en tilstrekkelig detaljert inndeling av statistikk for innbetalt omsetningsavgift. Slik statistikk inndelt etter regioner, ville i det hele tatt kunne gi opplysninger om mange interessante forhold i markedene.

c) Distribusjonskanalene

Når det så gjelder distribusjonsapparatet og distribusjonskanalene, er det åpenbart av største verdi at man har ajourførte, detaljerte opplysninger om handelens struktur og lokalisering. Her er det bedriftstellingene som danner grunnlaget. Jeg skal for så vidt ikke gå i detalj med denne. Den er jo også blitt stadig bedre enn den var. Men det man skulle ønske her og faktisk ønsker meget sterkt, er en løpende ajourføring av tallene for handelens struktur. Faktum er at større og visse mellomstore merkevareindustrier i dag må belaste sine salgsrepresentanters tid i ikke liten grad med å innhente systematiske opplysninger om nye forretninger, om forretningers størrelser osv.osv. Det kastes her bort en masse tid og penger som bedriftslivet selvsagt ville være mer tjent med å få fra en offisiell ajourført kilde.

Det er jo for så vidt også i erkjennelsen av dette at visse næringsorganisasjoner gikk sammen med NPI om å gjennomføre en spsialtelling av dagligvarehandelen som ble publisert inneværende år. Statistikken omfatter 10 300 dagligvareforretninger, hvorav 2 000 forretninger tilsluttet NKL. Det er utarbeidet 3 delstatistikker: Sortimentstatistikk, omsetningsstatistikk og butikkliste (omfattende bare de private forretninger). Forretningene som er spesifisert som selvbetjente eller som manuelt betjente, er delt inn i 9 omsetningsgrupper. Det er gjort sammendrag på kommuner/byer, fylker og riks-sammendrag. Dessuten har NPI delt forretningene i 4 lokaliseringsgrupper: By - sentrum, by - forstad, landsbygd - tettbebyggelse, landsbygd - spredt-bebyggelse. Som et resultat av dette regnes eksempelvis tynt befolkede distrikter innen en by (Ringerike) som landsbygd - spredtbebyggelse.

Dette er interessant statistikk - på basis av denne kan man f.eks. lett utlede sortimentstrukturen innen aktuelle distrikter, likeledes f.eks. gjennomsnittlig størrelse i rom på selvbetjeningsforretninger, antall ansatte pr. forretning, pr. omsetningsgruppe osv. Videre kan man utregne distribusjonsgrad for de forskjellige varegrupper innen de ulike lokalisering-grupper. Man får her med andre ord effektivitetsmål og sortimentsmål som er av stor verdi for salgsplanleggingen. Som sagt, dette er interessant statistikk for strukturen innen en spesiell gren, nemlig dagligvarehandelen. Så interessant at næringslivets organisasjoner har vært villig til å satse penger på å få tak i slike opplysninger.

Men hva med oppfølgingen? Det er klart at hvis ikke slik statistikk kan gis en periodisk oppfølging gjennom utvalgstillinger f.eks., blir et kostbart nedlagt arbeid forholdsvis raskt av redusert verdi. Den organisasjon jeg arbeider for, gjorde derfor i sin tid henvendelse til NPI om at man f.eks. ved et samarbeid med Byrået gjennom denne undersøkelse burde kunne få en aktuell ajourføring av bedriftsregisteret som ville kunne gjøre de ønskelige utvalgsundersøkelser mulig. Her er det vårt ønske at Byrået kan komme inn og følge dette videre opp, og da i samarbeid med næringsorganisasjonene og NPI.

Et annet spørsmål som jeg kan si reiser seg i forbindelse med de ellers utmerkede bedriftstillinger, er problemet å være ajour med og kunne praktisere relevante definisjoner på typer av forretninger og utsalgssteder. Problemet er jo nemlig at vi innenfor varehandelen de seneste 10-15 år har sett utviklet en formidabel bransjeblanding og sortimentsglidning. Kolonialforretninger i egentlig forstand eksisterer ikke. Vi taler om dagligvareforretninger som både fører ferske og konserverte matvarer, visse utstyrsvarer, klesartikler osv. osv.

Det er klart at i den grad man kunne få spesialstatistikk, og helst regioninndelt, for de ulike typer av omsetningsenheter, varehus, supermarkeder, dagligvareforretninger osv., vil det gi et meget nyttig supplement til bedriftsstatistikken. Og enda en ting: La oss ikke glemme i dette bildet nye, interessante utsalgspunkter som kiosker, is-kiosker, is-barer, Narvesens kiosker, bensinstasjoner o.l., som innenfor visse regioner har utviklet seg til å bli viktige utsalgspunkter for spesialartikler som vaskemidler, grillerte kyllinger o.l.

Med andre ord, bedriftstillingens tall må i stigende grad søkes nyan-sert og spesifisert i pakt med utviklingen innen varehandelen - det er i hvert fall mitt ønske.

d) Varestrømmen - omsetningstall

Statistikk for varestrømmen hører naturlig med som en del av bedriftstellingens opplysninger. Jeg skal for så vidt ikke gå nærmere i detalj her. La meg bare oppsummere at til beskrivelse av varestrømmen rent statistisk vil en bedrift både måtte se hen til importstatistikk, produksjonsstatistikk og statistikk for detaljomsetningen. Altså ikke bare den omsetningsstatistikk som direkte henhører under bedriftstellingens grupperinger.

Nu får vi jo en stadig bedre varehandelsstatistikk.

Hva spesielt angår importstatistikken, har jeg hørt nevne at denne statistikkens inndeling (visstnok etter Bryssel Nomenklaturen) for markedsføringsformål på enkelte punkter er for grov og upresis. Man får til dels en blanding av råvarer og ferdigvarer i tallene. En omlegging til det bedre ville være ønskelig. Men spørsmålet er jo om det er mulig sett på bakgrunn av det internasjonale statistiske og handelspolitiske samarbeid som her ligger til grunn.

Og dermed skal jeg ikke gå mer i detalj når det gjelder å gi eksempler på problemstillinger hvor statistisk informasjon er ønskelig og nødvendig sett fra det synspunkt i næringslivet som jeg har valgt å presentere eksempler fra.

La meg bare raskt i tillegg nevne at f.eks. meteorologiske data, data om månedsmiddeltemperatur, gjennomsnittlig nedbørmengde, vekstperiodens og fyringsperiodens lengde m.v. også hører med som supplerende opplysninger når man skal tenke markedsføring i et vidstrakt land som vårt. Hvor lang tid tar det f.eks. før blåveisen eller en tilsvarende markblomst har gjennomført sin vekstperiode fra Lindesnes i syd til Kirkenes i nord. Norge er så visst ikke ett marked, men en rekke markeder hvor ikke en gang årstidene kommer samtidig til alle. Også et viktig moment.

Jeg har nevnt behovet for prognoser på en rekke av de statistiske felt jeg har vært innom. Og det kan ikke være tvilsomt: Kunne det utvirkes at Byrået fikk ta opp dette arbeid i større grad enn nu, ville det være meget kjærkomment for næringslivet og organisasjonene.

Ellers er det selvsagt et brennende ønske at Byrået kunne make å gjennomføre en bearbeiding av sine tall hurtigere enn hva som nu ofte er tilfelle. Markedsbildet og aktiviteten på de ulike økonomiske områder endrer seg relativt raskt i vår tid. Dette må de som har ansvar for bedrifter og

arbeidsplasser ta hensyn til i sin planlegging. Og her er det da de behøver den best mulig ajourførte og inndelte statistikk fra Byrået.

Vi forstår meget vel, på den annen side, at Byrået her både ser omkostningsspørsmål og har prioritetskvaler. Det er ikke bare den gruppe jeg representerer eller for så vidt ekspedisjonssjef Larsen representerer, som har stadig mer glupende appetitt på god og ajourført statistikk fra vårt sentrale statistiske byrå.

Ikke desto mindre må jeg få lov til å uttrykke håp om at Byrået, gjennom stadig mer utadvendt kontakt med hovedbrukerne av sin statistikk, kan hente seg verdifulle impulser for den videre planlegging av sin statistikkproduksjon.

Men ellers vil jeg da også si, som jeg så vidt var inne på innledningsvis: Bedriftene skulle bare vite for et vell av statistiske informasjoner dere egentlig sitter på her. Jeg tror faktisk også det kan være behov for at Byrået selv går ut litt oftere og søker å markedsføre seg og sine produkter til glede for seg selv - og forhåpentligvis for mange nye, fornøyde brukere av statistikken.